

KİŞİSEL VERİLERİN İŞLENMESİNE İLİŞKİN TEMEL İLKELER

KİŞİSEL VERİLERİN İŞLENMESİNE İLİŞKİN TEMEL İLKELER

KVKK Yayınları No: 99

Haziran 2025, Ankara

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU

Adres: Nasuh Akar Mahallesi
1407. Sokak No: 4 Çankaya/ANKARA

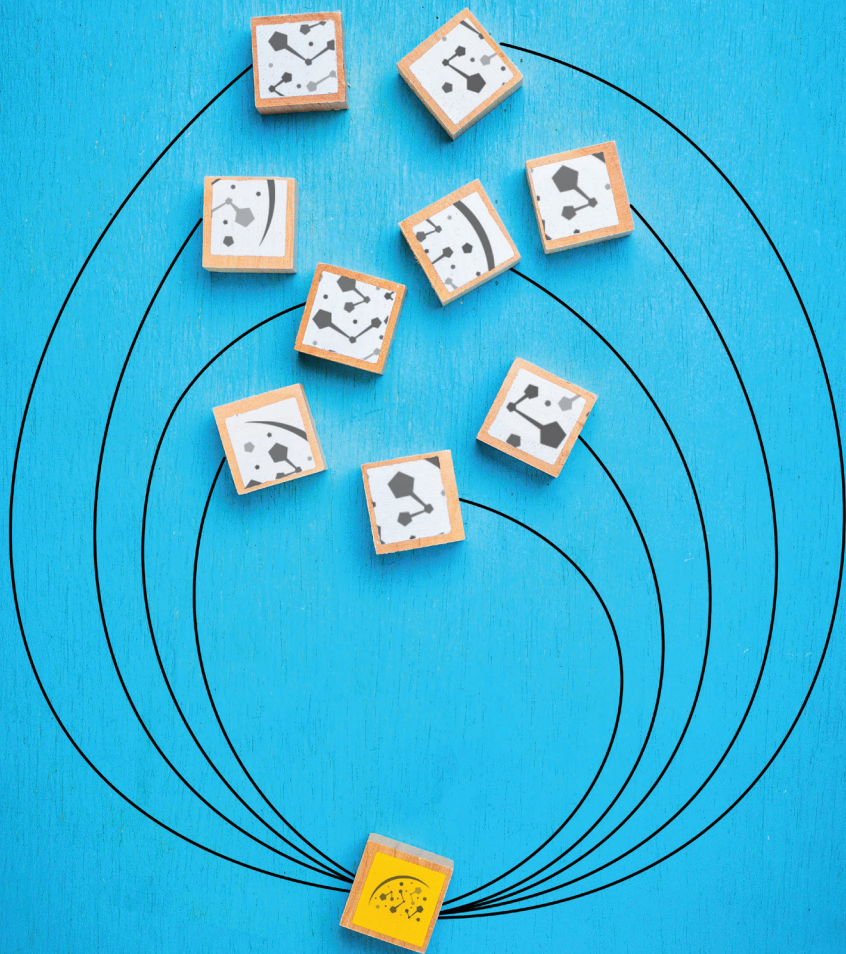
Telefon: 0 312 216 50 00

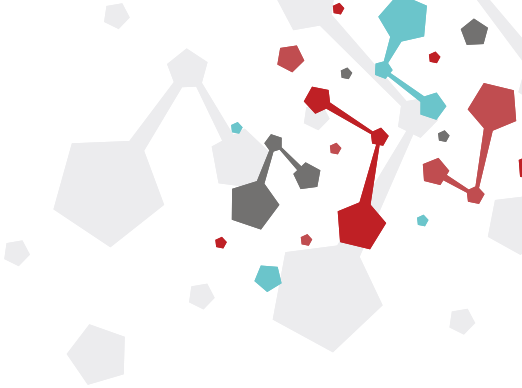
Web: www.kvkk.gov.tr

“Bu kitapta yer alan içeriklerin, bireysel kullanım dışında izin alınmadan kısmen ya da tamamen kopyalanması, çoğaltılması, kullanılması, yayınlanması ve dağıtılması kesinlikle yasaktır. Bu yasağa uymayanlar hakkında 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca yasal işlem yapılacaktır. Ürünün tüm hakları saklıdır.”

©Kişisel Verileri Koruma Kurumu

KİŞİSEL VERİLERİN İŞLENMESİNE İLİŞKİN TEMEL İLKELER

Genel Olarak

Uluslararası belgelerde kabul görmüş ve pek çok ülke uygulamasına yansımış olan kişisel verilerin işlenmesine ilişkin temel ilkeler bulunmaktadır. 6698 sayılı Kanun'un 4. maddesinde bulunan kişisel verilerin işlenmesine ilişkin usul ve esaslar, 108 sayılı Sözleşme'ye ve 95/46/EC sayılı Direktif'e uygun şekilde düzenlenmiştir. Buna göre; 6698 sayılı Kanun'da kişisel verilerin işlenmesi bakımından sayılan genel (temel) ilkeler şunlardır:

- Hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma.
- Doğru ve gerektiğinde güncel olma.
- Belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenme.

- İşlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma.
- İlgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilme.

Kişisel verilerin işlenmesine ilişkin ilkeler, tüm kişisel veri işleme faaliyetlerinin özünde bulunmalıdır ve bütün kişisel veri işleme faaliyetleri bu ilkelere uygun olarak gerçekleştirilmelidir.

a. Hukuka ve Dürüstlük Kurallarına Uygun Olma İlkesi

Hukuka ve dürüstlük kuralına uygun olma, kişisel verilerin işlenmesinde kanunlarla ve diğer hukuksal düzenlemelerle getirilen ilkelere uygun hareket edilmesi zorunluluğunu ifade etmektedir. Dürüstlük kuralına uygun olma ilkesi uyarınca veri sorumlusu, kişisel veri işlemedeki hedeflerine ulaşmaya çalışırken, ilgili kişilerin çıkarlarını ve makul beklentilerini dikkate almalıdır. Diğer bir ifadeyle; ilgili kişinin beklemediği ve beklemesinin de gerekme-

diğı sonuçların ortaya çıkmasını önleyici şekilde hareket etmesi gerekmektedir. Anılan ilke uyarınca, ayrıca ilgili kişi için söz konusu kişisel veri işleme faaliyetinin şeffaf olması ve veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğüne uygun hareket etmesi gerekmektedir.

Hukuka ve dürüstlük kuralına uygun olma ilkesi, diğerk ilkelere de kapsayıcı bir özelliğı sahiptir. Hukuka uygunluk, genel olarak hukuk normlarına ve evrensel hukuk ilkelerine uygunluktur. Hukuka uygunluğun kapsamı geniş olup mevzuata uygunluk da buna dahildir. Örneğın; kanuna aykırı bir uygulama aynı zamanda hukuka aykırılığı beraberinde getirir.

Dürüstlük kurallarına uygunluk ise hukukumuzda, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 2. maddesinde düzenlenen dürüstlük kuralının, kişisel veriler işlenirken ihlal edilmemesidir. Bu ilke kişisel veriler işlenirken, hakkın kötüye kullanılmasına ilişkin yasağı da riayet edilmesini gerektirmektedir. Dürüstlük kuralı, kişilerin haklarını kullanırken güven

kurallarına uygun ve makul bir kimseden beklenen şekilde davranılmasını ifade eder.

Kişisel verilerin korunması açısından ise dürüstlük kuralı, kişilerin kendilerine kişisel veri işleme konusunda izin ya da emir veren hukuk kurallarına dayanarak gerçekleştirdikleri fillerde, bu hukuk kuralının amacına göre mümkün olan en az miktarda kişisel veri işlemleri, ilgili kişilerin öngöremeyeceği biçimde hareket etmemeleri gibi davranışları gerektirir.

Veri sorumlularının, ilgili kişilerin çıkarlarını ve makul beklentilerini göz önüne almaları dürüstlük kuralının gereğidir. Haklı bir gerekçe olmaksızın ilgili kişinin özel hayatının gizliliğini, onurunu ihlal edecek şekilde kişisel veri işlenmesi şüphesiz bu ilkeye aykırılık teşkil edecektir. Örneğin; özel hayatın gizliliği çerçevesinde makul olmayan kişisel verinin, ilgili kişiden talep edilmesi veya bunun veri sorumlusu tarafından dürüstlük kurallarına aykırı olarak işlenmesi bu ilkeye aykırıdır.

Dürüstlük kuralı, veri korumanın diğer ilkeleri aracılığıyla somutlaştırılmıştır. Bu ilkelere uyulmaksızın kişisel veri işlenmesi, dürüstlük kuralına dolayısıyla hukuka uygun kişisel veri işlenmesine aykırı olacaktır.

Örneğin; bir tüzel kişilik nezdinde kişisel verilerin silinmesi halinde kişisel verilerin teknik olarak depolanması, korunması ve yedeklenmesinden sorumlu olan kişiler tarafından verilere erişim sağlanması mümkün bulunmakla birlikte, bahse konu tüzel kişilik içerisinde kişisel verilerin depolanması, korunması ve yedeklenmesinden sorumlu kişi sayısının gerektiğinden fazla belirlenmesi durumunda, gerekenin dışındaki kişilerce silinen kişisel verilere erişim sağlanması dürüstlük kuralına aykırılık teşkil edecektir.

Bu ilkenin uygulanabilir olup olmadığının, öncelikle Anayasa'nın temel hak ve özgürlükler rejimi

kapsamında değerlendirilmesi gerekir. Kişisel verilerin işlenmesi, kişinin temel haklarına müdahale edilmesi anlamına gelmekte olup bu müdahalenin dürüst ve hukuka uygun kabul edilebilmesi için, Anayasa'nın temel hak ve özgürlüklerin kısıtlanmamasıyla ilgili düzenlemelerine uygun olması zorunludur. Hukuka uygunlukla ilgili vurgulanması gereken en önemli noktalardan biri ise bu kavramın tüm hukuk sistemini kastettiğidir. Bir kişisel veri işlemeye bir kanun tarafından izin verilmiş, hatta işlemenin emredilmiş olması onun hukuka uygun olduğuna karinedir.

b. Doğru ve Gerektiğinde Güncel Olma İlkesi

Kişisel verilerin doğruluğunun ve güncelliğinin önemini vurgulayan bu ilke ile 6698 sayılı Kanun'da öngörülen ilgili kişinin, kişisel verilerinin düzeltilmesini talep etme hakkı uyumludur. Kişisel verilerin doğru ve güncel bir şekilde tutulması, veri sorumlusunun çıkarına uygun olduğu gibi il-

gili kişinin temel hak ve özgürlüklerinin korunması açısından da gereklidir. Kişisel verilerin doğru ve gerektiğinde güncel olmasının sağlanması noktasında aktif özen yükümlülüğü; veri sorumlusu eğer bu verilere dayalı olarak ilgili kişiyle ilgili bir sonuç ortaya koyuyor ise geçerlidir (örneğin kredi verme işlemleri). Bunun dışında veri sorumlusu her zaman ilgili kişinin kişisel verilerinin doğru ve güncel olmasını temin edecek kanalları açık tutmalıdır.

Kişilerin, güncel olmayan veya yanlış tutulan kişisel verileri nedeniyle maddi ve manevi zarar görmesi mümkündür. Örneğin bir kişinin veri sorumlusunun sisteminde kayıtlı telefon numarasının doğru olmaması ya da artık ilgili kişi tarafından kullanılmıyor oluşu, o kişiye ilişkin gerçek bir veriyi yansıtmadığından hatalı sonuçların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Yine, adres bilgisi yanlış kaydedilen bir kişinin kendisine ait tebligatları zamanında alamaması veya yanlış bir kişiye tebliğ edilmesi durumlarında ilgili kişi maddi ve manevi zarar görebilir. Bu ilke, ilgili kişinin haklarını ko-

ruduğu gibi veri sorumlusunun da menfaatlerine yöneliktir.

Kişisel verilerin doğru ve güncel tutulabilmesini temin etmek amacıyla; kişisel verilerin elde edildiği kaynaklar belirli olmalı, kişisel verilerin toplandığı kaynağın doğruluğu test edilmeli, kişisel verilerin doğru olmamasından kaynaklı talepler göz önünde bulundurulmalı ve bu kapsamda makul önlemler alınmalıdır.

c. Belirli, Açık ve Meşru Amaçlar İçin İşlenme İlkesi

Kişisel verilerin işlenme amaçlarının belirli, meşru ve açık olması ilkesi;

- Kişisel veri işleme faaliyetlerinin ilgili kişi tarafından açık bir şekilde anlaşılabilir olmasını,
- Kişisel veri işleme faaliyetlerinin hangi hukuki işleme şartına dayalı olarak gerçekleştirildiğinin tespit edilmesini,
- Kişisel veri işleme faaliyetinin ve bu faaliyetin gerçekleştirilme amacının belirliliğini sağlayacak detayda ortaya konulmasını

sağlamaktadır.

Bu ilke veri sorumlusunun, kişisel veri işleme amacını açık ve kesin olarak belirlemesini ve bu amacın meşru olmasını zorunlu kılmaktadır. Veri sorumlularının, ilgili kişiye belirttikleri amaçlar dışında, başka amaçlarla kişisel veri işlemleri halinde, bu fiillerinden dolayı sorumlulukları doğacaktır. Amacın meşru olması, veri sorumlusunun işlediği kişisel verilerin, yapmış olduğu iş veya sunmuş olduğu hizmetle bağlantılı ve bunlar için gerekli olması anlamına gelmektedir. Örneğin; bir hazır giyim mağazasının, müşterilerinin ad-soyadı bilgilerini işlemesi meşru amaç kapsamındayken, anne kızlık soyadını işlemesi meşru amaç kapsamında değerlendirilemeyecektir.

Kişisel verileri işleme amaçlarının sadece veri sorumlusu bakımından bilinmesi ya da tahmin edilebilir olması bu ilkeye aykırıdır. Bu itibarla, kişisel veri işleme amaçlarının açıklandığı hukuki işlem ve metinlerde (açık rıza, aydınlatma, ilgili kişinin başvurularını cevaplama, Veri Sorumluları Siciline kayıt gibi) belirlilik ve açıklık ilkesine uyumda hassasiyet

gösterilmelidir ve anlaşılması güç, teknik-hukuki ifadelerin kullanımından kaçınılmalıdır. Bu esasa uygun hareket etme aynı zamanda dürüstlük ilkesine uyum bakımından da son derece önemlidir.

ç. İşlendikleri Amaçla Bağlantılı, Sınırlı ve Ölçülü Olma İlkesi

İşlenen kişisel verilerin belirlenen amaçların gerçekleştirilebilmesi için elverişli olması, amacın gerçekleştirilmesiyle ilgili olmayan veya ihtiyaç duyulmayan kişisel verilerin işlenmesinden kaçınılmasını gerektirmektedir. Sonradan ortaya çıkması muhtemel ihtiyaçların karşılanmasına yönelik olarak kişisel veri işleme yoluna gidilmemelidir. Çünkü muhtemel ihtiyaçlara yönelik kişisel veri işlenmesi, yeni bir kişisel veri işleme faaliyeti anlamına gelecektir. Bu durumda, 6698 sayılı Kanun'un 5. ve 6. maddelerinde düzenlenmiş olan kişisel verilerin işlenme şartlarından birinin bulunması gerekecektir. Ayrıca işlenen kişisel veri, sadece amacın gerçekleştirilmesi için gerekli olan kişisel verilerle sınırlı tutulacaktır. Amaç için gerekli olanın dışında

kişisel veri işlenmesi, sınırlı tutulma ilkesine aykırılık teşkil edecektir. Burada önemli olan; amacı gerçekleştirmeye yönelik yeterli kişisel verinin temin edilmesi, bunun dışındaki amaç için gerekli olmayan kişisel veri işlemeden kaçınılmasıdır. Mevcutta olmayan ve sonradan gerçekleşmesi düşünülen amaçlarla kişisel veri işlenmemelidir.

Ölçülülük ilkesi, kişisel veri işleme ile gerçekleştirilmesi istenen amaç arasında makul bir dengenin kurulması anlamına gelmektedir. Yani kişisel veri işlemenin, amacı gerçekleştirecek ölçüde olması demektir. Örneğin; kredi kartı başvurusunda bulunan kişiden sosyal hayatına ve sosyal faaliyetlerine yönelik tercihleri konusunda bilgi talebinde bulunulması ölçülülük ilkesine aykırılık teşkil edebilecektir.

d. İlgili Mevzuatta Öngörülen veya İşlendikleri Amaç İçin Gerekli Olan Süre Kadar Muhafaza Edilme İlkesi

Kişisel verilerin “amaçla sınırlılık ilkesi”nin bir gereği olarak işlendikleri amaç için gerekli olan süreye uy-

gun olarak muhafaza edilmesi gerekir. Buna ilişkin olarak veri sorumlusu, idari ve teknik tedbirleri almakla yükümlüdür. 6698 sayılı Kanun'un 12. maddesinde de belirtildiği gibi veri sorumlusu; kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini önlemek, kişisel verilere hukuka aykırı olarak erişilmesini önlemek ve kişisel verilerin muhafazasını sağlamak amacıyla uygun güvenlik düzeyini temin etmeye yönelik gerekli her türlü teknik ve idari tedbirleri almak zorundadır.

Bununla ilgili olarak veri sorumlusu, gerekli teknik ve idari tedbirleri belirlemek ve kişisel verilerin bu esaslara uygun olarak muhafazasını sağlamakla yükümlüdür. Kişisel veri saklama ve imha politikası hazırlamakla yükümlü olan (Sicil'e kayıt yükümlülüğü bulunanlar) veri sorumluları da bu esaslara uygun bir şekilde hareket etmelidir.

Kişisel verilerin saklanması için amaçla sınırlılık ilkesi uyarınca veri sorumlusu tarafından belirlenen saklama sürelerinin yanı sıra veri sorumlusunun tabi olduğu ilgili mevzuat kapsamında da belirlenmiş saklama süreleri mevcuttur. Buna göre veri sorumluları, işledikleri kişisel veriler için mevzuatta

öngörölmüş bir süre varsa bu süreye uyacak; eğer mevzuatta bir süre öngörölmemişse kişisel verileri ancak işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar saklayabilecektir. Bir kişisel verinin daha fazla saklanması için geçerli bir sebep bulunmaması halinde, o veri silinecek, yok edilecek ya da anonim hale getirilecektir. İleride tekrar kullanılabileceği düşünölerek ya da herhangi bir başka gerekçe ile kişisel verilerin muhafaza edilmesi yoluna gidilemeyecektir.

Ayrıca veri sorumlusu, 6698 sayılı Kanun'un 16. maddesi uyarınca Sicil'e kayıt için başvuru yaparken kişisel verilerin işleme amacı için gerekli azami süreyi Veri Sorumluları Sicili Hakkında Yönetmelik'in 9. maddesini göz önünde bulundurarak tespit etmek ve bu süreyi Veri Sorumluları Sicil Bilgi Sistemine (VERBİS) bildirmek zorundadır.

Veri sorumlusu tarafından Sicil'e bildirilen veri kategorilerinin işleme amaçları ve bu amaçlara dayalı olarak işlenmeleri için gerekli olan azami muhafaza edilme süreleri ile mevzuatta öngörölen süreler farklı olabilir. Bu durumda mevzuatta azami muhafaza edilme süresi öngörölmüşse bu süre;

yoksa bunlardan en uzun süre esas alınarak söz konusu veri kategorisi için Sicil'e bildirim yapılır.

Burada önemle belirtmek gerekir ki; mevzuatta öngörülen sürelerle uyum için gerçekleştirilen saklama faaliyetleri işleme faaliyetinin amacı için gerekli olan ve dolayısıyla veri sorumlusu tarafından buna göre belirlenen saklama sürelerini aşıyorsa, tutulmaya devam edilen kişisel verilerin veri sorumlusunca belirlenen süreyi aşan müddetçe ilgili mevzuatta belirtilen saklama yükümlülüğünü yerine getirmek amacıyla yalnızca muhafaza edilmesi, (örneğin; kişisel verilerin mahkemeye sunulması gibi) yeni bir işleme faaliyetini gerektiren bir durum gündeme gelmedikçe, başkaca bir şekilde kullanılmaması gerekmektedir. Hem veri sorumlusunun hukuki yükümlülükleri gereğince tabi olduğu mevzuat kapsamında öngörülen sürelerin hem de veri sorumlusunun belirlediği saklama sürelerinin aşılması durumunda, kişisel verilerin veri sorumlusu tarafından Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi ve Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik'e göre silinmesi, yok edilmesi veya anonim hale getirilmesi gerekir.

KVKK

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU

Adres: Nasuh Akar Mahallesi

1407. Sokak No: 4

Çankaya/ANKARA

Telefon: 0 312 216 50 00

Web: www.kvkk.gov.tr

kvkkurumu